herpy

GEKKOER

Uvidicolus sphyrurus

Uvidicolus sphyrurus er en liten, tykkhalset bakkegekko fra høylandet på grensen mellom New South Wales og Queensland i det østlige Australia. Den er nattaktiv, lever under skyggefulle steiner og stammer i lysåpen skog i et klima med het sommer og frostnetter om vinteren. I fangenskap er den robust og formerer seg villig når den får en skikkelig kald vinter.

Familie: Carphodactylidae Engelsk: Border thick-tailed gecko Tidligere navn: *Gymnodactylus sphyrurus; Heteronota walshi; Phyllurus sphyrurus; Underwoodisaurus sphyrurus; Nephrurus sphyrurus* Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**6-8 cm** snute-kloakk-lengde
Vekt	**10-12 g**
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Klippelevende og bakkelevende**
Biotop	**Klippeterreng og temperert skog og eng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H for 5 voksne dyr
Temperatur, dag	**20-25 °C**
Varmeplass	**28-34 °C**
Temperatur, natt	**12-18 °C**
Luftfuktighet	**40-60 %**
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Vinterhvile	**5-15 °C** 8-9 uker
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene, parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**30 mnd.**
Kullstørrelse	**2 egg**
Kull per år	**1-2**
Inkubasjon	**59-73 dager** ved 27-29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste III**
EU-vedlegg	**Vedlegg C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Uvidicolus sphyrurus er en kompakt, bakkelevende gekko med stort hode, store stålblå øyne og lange, tynne bein med klør. Tærne har ingen brede heftelameller, så dyret ferdes på jord og stein og ikke på glatte flater. Den blir sjelden over 75 mm fra snute til kloakk, altså 6-8 cm, og veier opptil omtrent 12 g. Hunnene er generelt litt større enn hannene.

Kropp og hode er lysebrune med svarte og hvite prikker, som er størst på de hevede vortene. I den sørlige delen av utbredelsen har grunnfargen et lyserødt skjær som passer til de lyserøde klippene der, mens dyrene lenger nord er overveiende grå. Den opprinnelige halen er nesten svart med tre-fire hvite ringer. Den er smal ved roten, blir raskt bred og ender i en tynn spiss. En gjenvokst hale er matt brun, mer avrundet og uten ringer.

Arten ble beskrevet i 1892 som *Gymnodactylus sphyrurus* og har siden stått i flere slekter, blant annet *Phyllurus*, *Underwoodisaurus* og *Nephrurus*. I 2011 fikk den sin egen slekt, *Uvidicolus*, hvor den er eneste art. Slektsnavnet er dannet av latin og betyr omtrent "den som bor i det fuktige", med henvisning til de forholdsvis fuktige og kjølige høylandene den lever i.

Underwoodisaurus milii er en nær slektning og ligner den i bygning og levemåte.

Føler dyret seg truet, reiser det seg høyt på strakte bein, vifter langsomt med halen, åpner munnen og kan springe frem med et hest pip. Det er en rask jeger som slår lynraskt både fremover og til siden.

Utbredelse og leveområde

Uvidicolus sphyrurus finnes bare i det østlige Australia, i høylandet i den øvre delen av Murray-Darling-bassenget. Utbredelsen strekker seg fra Granite Belt i det sørøstlige Queensland mot sør over tablelands i det nordlige New South Wales til rett sør for Tamworth.

Innenfor området er arten svært lokal. Rydding av skog, beiting og branner har ødelagt mye av levestedet, særlig i sør, men der det er uforstyrrede flekker igjen, er den forholdsvis vanlig. Den opprinnelig oppgitte typelokaliteten i New South Wales regnes for en feil. Kartet viser et omtrentlig utbredelsesområde.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Uvidicolus sphyrurus lever i 500-1.200 meters høyde i lysåpen skog og skogsavanne med klippeblokker. Klippene er ofte granitt, men arten finnes også på sandstein og basalt. Den skjuler seg under steiner og nedfalne stammer som ligger i skyggen av vegetasjonen, og hvor jorden under dem er fuktig hele året; her vokser ofte tynne, hvite sopptråder. Dypt løvlag og et tredekke på minst halvparten av himmelen hører også til levestedet. Om natten jakter den på små insekter, og den kan høres rasle i de tørre bladene.

Klimaet er hardt: om vinteren ned til -15 °C og om sommeren over 40 °C. Dype sprekker i klippene gir ly mot både kulde og hete, og i de kaldeste og varmeste periodene er dyrene nesten umulige å finne.

Stell

TERRARIET

Erfaringene med *Uvidicolus sphyrurus* i fangenskap er få, men arten har vist seg robust og enkel å ha med å gjøre. Dyrene er små og fyller lite: opptil fem voksne, også med flere hanner, kan bo i et terrarium på 60 × 30 × 30 cm (lengde × bredde × høyde). Bunnarealet betyr mer enn høyden. God ventilasjon er viktig, for eksempel et nett i hele lokket og et par hull lavt i bakveggen.

Bunnsubstratet er omtrent 2 cm fin, vasket sand. Legg tre omvendte underskåler av leire med et hakk som inngang ut i terrariet, og hold sanden under dem ulikt fuktig: én konstant fuktig, én fuktet og latt tørke og én helt tørr. Da kan dyrene selv velge, og den fuktige blir brukt til egglegging. En flat stein som ligger halvt nedgravd over varmekilden, blir ofte brukt som varmeplass. Sett en liten vannskål i den kjølige enden.

TEMPERATUR

Varm *Uvidicolus sphyrurus* nedenfra med en varmematte eller varmetape under den ene enden, styrt av en termostat, slik at det blir et mildt varmested på 28-34 °C i sommerhalvåret. Resten av terrariet følger romtemperaturen, omtrent 20-25 °C om dagen, og om natten kan temperaturen falle til 12-18 °C. Mål med et digitalt termometer i begge ender. Lange perioder over 30 °C i hele terrariet skal unngås.

Vinteren er avgjørende for avlen. Senk temperaturen gradvis fra slutten av oktober, og slå av lys og varme i slutten av november. Dyrene overvintrer deretter i omtrent åtte uker, fra desember til slutten av januar, ved 8-10 °C om natten og omtrent 15 °C om dagen; et kortvarig fall til 5 °C tåles. Et kjølig, frostfritt rom, for eksempel en kjeller eller et uoppvarmet uthus, kan brukes. Varme vinterdager over 20 °C kan hindre egglegging den følgende sesongen. Øk deretter varmen gradvis igjen.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Uvidicolus sphyrurus trenger et fuktig skjul, men ikke fuktig luft i hele terrariet. Sanden under den ene underskålen holdes konstant fuktig, slik at dyrene alltid kan finne et fuktig mikroklima, mens resten av bunnen er tørr. Sprøyt terrariet lett flere ganger i uken i vår og sommer, og svært sjelden under overvintringen. En luftfuktighet på 40-60 % i resten av terrariet er et anslag.

Har dyret vansker med å skifte hud, særlig rundt tærne, så hold det fuktige skjulet litt våtere i en ukes tid. Sett en lav, stabil vannskål, og skift vannet jevnlig.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Uvidicolus sphyrurus er nattaktiv og lever skjult om dagen, så UVB er ikke nødvendig, men et svakt UVB-rør (Ferguson-sone 1) over terrariet kan brukes uten problemer når det er rikelig med skjul. La lyset følge årstiden: omtrent 14 timer om sommeren og kortere om vinteren, styrt av en tidsur. Under overvintringen er lyset slått av. Ikke sett terrariet i direkte sol.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Uvidicolus sphyrurus er ikke kresen. Grunnfôret er sirisser i passende størrelse, gjerne supplert med kakerlakker. Gi 2-3 insekter per dyr to ganger i uken i den varme delen av året, og skjær gradvis ned om høsten, slik at dyrene ikke får fôr de 6-8 ukene de overvintrer. Insektene må høyst være like store som avstanden mellom dyrets øyne.

Fôr insektene godt før de kommer i terrariet. Pudre dem med kalk og vitaminer ved annenhver fôring, og ved hver fôring til drektige hunner og unger i vekst. Halen lagrer fett og viser dyrets form: en tykk hale er et godt tegn, en tynn hale betyr at dyret skal ha mer fôr. Fjern uspiste insekter etter et par timer.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Uvidicolus sphyrurus er nattaktiv og tilbringer dagen skjult. Når den blir forstyrret, viser den trusselatferden sin med strakte bein, viftende hale og et hest pip. Håndtering er unødvendig, og dyret skal aldri tas i halen, som kan kastes. Den nye halen blir kortere og mer avrundet enn den opprinnelige.

Arten kan holdes enkeltvis, i par eller i små grupper. Grupper med flere hanner har levd sammen i flere år uten problemer, men pass på bitt og på dyr som går ned i vekt eller trekker seg unna de andre, og del gruppen hvis det er uro.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene av *Uvidicolus sphyrurus* har tydelige hemipenisbuler under halerota, og hunnen mangler dem. Hunnene er generelt litt større enn hannene. Ungene vokser langsomt: omtrent 58 mm fra snute til kloakk etter ett år og 70 mm etter to år. Kjønnsmodenheten nås trolig ved omtrent 30 måneders alder, så vent til hunnen er fullt utvokst før hun settes i avl.

PARRING

Paringen hos *Uvidicolus sphyrurus* er ikke observert, men den skjer trolig midt på våren, etter overvintringen. Den kalde vinteren er nøkkelen: uten en periode ved 8-10 °C om natten og omtrent 15 °C om dagen legger hunnene ofte ingen egg.

Kjønnene kan gå sammen hele året. Hunnene skal være i god kondisjon og ha kalk og insekter hele eggleggingssesongen.

EGGLEGGING OG KULL

Det første kullet kommer 3-4 måneder etter overvintringen; i Australia tilsvarer det november-desember. Hunnen legger to egg om gangen under en underskål med konstant fuktig sand og skraper sand opp over dem. Eggene måler omtrent 23 × 12 mm og veier 1,5-2 g, og et kull veier omtrent 30-35 % av hunnens vekt. Regn med 1-2 kull per sesong.

Eggene er bløte og svært utsatt for uttørking, så sanden under eggleggingsskjulet må aldri tørke ut. Hunnen blir slank etter leggingen. Gi henne ekstra kalk og insekter.

INKUBASJON

Ta eggene forsiktig opp, og legg dem i en liten lukket boks med fuktig sphagnum hvor det meste av vannet er presset ut (omtrent 9 deler vann til 1 del mose etter vekt). Ikke fyll mosen for hardt, slik at det er luft mellom fibrene, og ikke vend eggene. Ved 27-29 °C klekkes de etter 59-73 dager. Det er ikke undersøkt om temperaturen avgjør kjønnet.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene måler 35-39 mm fra snute til kloakk og veier 1,2-1,7 g ved klekkingen. De ligner de voksne, men halens tegning er mer kontrastrik. Kullsøsken kan vokse opp sammen i små bokser, for eksempel 18 cm i diameter og 10 cm høye, med fin sand og en omvendt underskål som skjul, hvor sanden under den holdes fuktig.

Ungene begynner å spise omtrent en uke etter klekkingen. Gi dem små sirisser 2-3 ganger i uken, pudret med kalk og vitaminer ved hver fôring. De vokser langsomt.

Helse og vanlige feil

Det er ikke beskrevet spesielle sykdommer hos *Uvidicolus sphyrurus*. De vanlige risikoene hos små bakkegekkoer gjelder:

- Problemer med hudskifte, hvor hudrester sitter fast på tærne hvis det ikke er et fuktig skjul. Fjern dem med en lunken, fuktig vattpinne.
- Uttørking av egg og nyklekte unger. Hold eggleggingsskjulet og inkubasjonsboksen konstant fuktige.
- For lite kalk og D3-vitamin, særlig hos hunner i eggleggingssesongen. Det gir bløte knokler og eggleggingsproblemer.
- For varm vinter. Uten en kald overvintring uteblir avlen.
- Vedvarende varme over 30 °C i hele terrariet. Arten kommer fra kjølig høyland og skal alltid kunne søke et kjøligere sted.

En frisk gekko har en tykk, rund hale. Oppsøk veterinær med erfaring på krypdyr hvis den går ned i vekt, ikke spiser i den varme delen av året eller virker slapp.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.